

Liperin kunnan lausunto Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaiheen maakuntakaavaluonnoksesta ja siihen liittyvästä valmisteluaineistosta

Kunnanhallitus 23.09.2024 § 156

705/10.02.00/2022

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihemaa- ja maakuntakaavassa käsiteltävät teemat ovat energia ja maisemat eli sähkönsiirto ja siihen liittyvä infra, teollisen kokoluokan tuuli- ja aurinkovoima-alueet sekä maisema- ja pohjavesikysymykset.

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaiheen luonnos ja valmisteluaineisto ovat maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n ja -asetuksen 30 §:n mukaisesti nähtävillä ja lausunnoilla 5.8.–16.9.2024 välisen ajan. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto pyysi Liperin kunnan lausuntoa maakuntakaavaluonnoksesta ja siihen liittyvästä valmisteluaineistosta 16.9.2024 klo 16:00 mennessä. Liperin kunta pyysi ja sai jatkoajan lausunnon antamiseksi 30.9.2024 saakka. Lisäksi maakuntaliitto järjesti erillisen kaavan esittely- ja keskustelutilaisuuden Liperissä Penttilä salissa 27.8.2024. Osallistujia oli yhteensä 10.

Lausunto

Tuulivoima: Voimassa olevista maakuntakaavamerkinnöistä huolimatta tuulivoimatuotantoa ei ole syntynyt Pohjois-Karjalaan erityisesti tuulivoimaloiden puolustusvoimien toiminnalle aiheutuvien vaikutusten vuoksi. Siten on tärkeää, että näitä alueita kartoitetaan ja osoitetaan kuitenkin maakuntakaavassa. Kaavaselostuksen sivuilla 19–20 on esitetty alueiden valintakriteerit (oheismateriaali).

Maakuntakaavassa osoitetaan vähintään kahdeksan tuulivoimalan muodostamat tuulivoima-alueet. Tämän ohjearvon alapuolelle jäävien tuulivoima-alueiden sijoittuminen voidaan lähtökohtaisesti ratkaista ilman maakuntakaavamerkintää esimerkiksi osayleiskaavoituksen kautta. Pyydämme lisäämään luvitusvaihtoehdoksi myös suunnittelutarveratkaisun tai vastaavan rakentamislain menettelyn, että hyväksytään selkeästi myös muukin menettely kuin kaavaratkaisu.

Maakuntakaava osoittaa lähtökohdan merkitykseltään maakunnallisten tuulivoimahankkeiden suunnittelulle ja osoittaa alueet, joille maakunnallisen mittaluokan hankkeet on ensisijaisesti sijoitettava. Maakuntakaava on kuitenkin yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, jossa esitetyt ratkaisut ovat tarkoitettu tarkentumaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Maakuntakaavassa ei ole ratkaistu esimerkiksi tuulivoimaloiden alueille sijoittuvien tuulivoimaloiden lukumäärää, kokoa tai sijoittelua. Myös

maakuntakaavassa osoitetut yleispiirteiset aluerajaukset on tarkoitettu täsmentymään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Korpivaaran tuulivoima-alue on vireillä olevaa Korpivaaran tuulivoimahanketta merkittävästi laajempi. Maakuntakaavan selostuksen liitteessä 1 todetaan, että alueen kokonaispotentiaali olisi jopa 47 tuulivoimalaa. Merkitä ja määrä nähdään erittäin myönteisenä kaavaratkaisuna.

Outokummun puolella Liperin rajaan rajautuu (tai on osin kunnan puolella) Salonkylän tuulivoima-alue. Heinäveden puolelle (ja osin Liperin puolelle) on osoitettu Sarvikumpu-Sopakko (sis. aiemmin kunnassa käsitellyn ns. Jouhtenisen alueen) tuulivoima-alue. Edellä mainittujen vaikutukset ulottuvat selvästi Liperin puolelle ja muodostavat Korpivaaran alueen kanssa toteutuessaan maisemassa ja maankäytössä merkittävän yhteisen kokonaisuuden ja näiden yhteisvaikutukset on tutkittava yksittäisissä hankkeissa.

Korpivaaran alueen ja edellä mainittujen tuulivoima-alueiden kohdekortit ovat oheismateriaalina. Pyydämme Korpivaara kortteihin muuttamaan kunnan nimen Liperiksi myös pieneen taulukkoon.

Aurinkovoima: Maakuntaliiton keräämien tietojen mukaan maakunnassa on vireillä kaikkiaan lähes parikymmentä teollisen kokoluokan hanketta, joiden suunnitellut tuotantotehot vaihtelevat muutamista kymmenistä MWp aina pariin sataan MWp:iin.

Maakuntaliitto toteaa, että varsinaisten aurinkovoima-alueiden esittäminen maakuntakaavassa voi olla monella tapaa haastavaa eikä potentiaalisten alueiden osoittaminen maakuntakaavassa välttämättä ole järkevää. Toteutuessaan teollisen kokoluokan aurinkovoima-alueilla voi toki monessa tapauksessa energiantuotantomäärineen, sijainteineen sekä tie- ja sähkönsiirtoyhteyksineen olla jopa ylikunnallista merkitystä. Sen sijaan maakuntakaavassa voidaan tehdä taustaselvityksiä maakunnan kokonaistilanteen ja potentiaalinn tunnistamiseksi ja yksityiskohtaisemman suunnittelun tueksi. Edellä mainittuun perustuen, myöskään Liperin kunnan alueelle ei ole osoitettu aurinkovoimala-alueita. Ratkaisu on puollettavissa, sillä se antaa, olosuhteiden ollessa suotuisat, mahdollisuuden luvittaa aurinkovoimaloita vapaammin niille soveltuville alueille.

Aurinkovoimaan liittyvä yleismääräys toteaa, että:

Aurinkovoima-alueiden suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuri-, maisema-, virkistys- ja luontoarvoihin sekä olemassa oleviin elinkeinoihin ja asutukseen kohdistuvat vaikutukset. Laajat aurinkovoima-alueet on sijoitettava pääosin muille kuin laajoille yhtenäisille metsä- ja peltoalueille. Yksityiskohtaisemmassa

suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueiden toteuttamisen kokonaisvaikutuksiin ilmastopäästöjen osalta.

Tällä hetkellä toteutettavat tuulivoima ja aurinkovoimahankkeet ovat pääsääntöisesti ilmasto- ja hiilivaikutuksiltaan yleensä positiivisia korvaten vanhemmanaikaista ja päästöiltään haitallisempaa sähköntuotantoa. Huomioiden maakuntakaavan pitkäikäisyyden ja sähköntuotannon siirtymänopeuden kokonaan päästöttömään energiantuotantoon koko valtakunnan tasolla ja vertailulukujen muuttuessa sen myötä, saatetaan tulla tilanteeseen, jossa kaikki päästöttömänkin energiantuotannon hiilitase ja ilmastovaikutukset muuttuvat laskennallisesti negatiivisiksi. Asiaa tulisi tunnistaa ja avata vähintäänkin kaavaselostuksessa ja huomioida mielellään kaavamääräyksessäkin.

Lisäksi katsotaan, että määräyksessä voisi käyttää sanamuotoa ”*Laajat aurinkovoima-alueet on sijoitettava pääosin muille kuin laajoille yhtenäisille hyvätuottoisille metsä- ja peltoalueille.*” Tällöin heikommin tuottavia maita voisi kaavoittaa tai muutoin luvittaa aurinkovoimakäyttöön näiden olematta maakuntakaavan määräyksen vastaisia.

Energian siirtoverkot ja energia infra: Liperin kunta kannattaa Huutokoski – Joensuu 110 kW linjan päivittämistä 400 kW linjaksi. Siirtolinjan päivitys tulisi kuitenkin tehdä läntiselle 110 kW linjalle Liperin kunnan alueella Korpivaaran lähellä, että koko alueen tuulivoimapotentiaali olisi mahdollista saada käyttöön. Ristinkylän alueella ei ole sellaista energiatuotannon potentiaalia vs. Korpivaara. Tällöin myös hankkeiden omien siirtolinjojen rakentamistarve olisi merkittävästi pienempi. Linjaan olisi tällöin nähtävästi mahdollista liittää myös Outokummun puolen Salonkylän alue.

400 kW linja parantaisi toteutuessaan Liperin alueen elinkeino- ja teollisuuden toimintamahdollisuuksia merkittävästi. Rääkkylä–Liperi siirtolinjan rakentaminen edistäisi erityisesti huoltovarmuutta ja verkoston siirtokyvyn hyödyntämistä eri suunnista.

Maisema-alueet: Maisema-arvioinnin tueksi perustettiin maisemaryhmä, johon kutsuttiin jäseniä kunnista, viranomaisista ja järjestöistä. Maisemaryhmän tehtävänä oli tuoda arviointiin paikallistuntemusta ja aiheeseen laajempaa asiantuntijanäkemyttä, mitkä muodostuivat tärkeimmiksi kriteereiksi valittaville organisaatioille ja henkilöille. Liperistä ei ollut edustajaa.

Liperin kunnan alueelle on osoitettu neljä maakunnallisesti merkittävää maisema-aluetta (ma/mm). Nämä ovat Liperin kirkonkylän kulttuurimaisema, Roukalahden kylämaisema, Kaatamo–Ristin

kylämaisema ja Viiniranta-Taipaleenjoen maisema. Kolme ensimmäistä ovat käytännössä aluerajaukseltaan vastaavia kuin vuoden 2014 määritetyt maakunnallisesti maisema-alueet. Viiniranta-Taipaleenjoen maisema on uusi ma/mm alue.

Vanha kaavamerkintä ja määräys olivat: *MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI TÄRKEÄ ALUE (ma/mm)*. Osa-aluemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet. Suunnittelumääräys: *Alueen suunnittelussa ja käytössä on otettava huomioon arvokkaan maisema-alueen kokonaisuus, ominaispiirteet ja maisema-arvot sekä turvattava ja edistettävä niiden säilymistä.*

Uusi kaavamerkintä ja määräys ovat: *MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE (ma/mm)*. Osa-aluemerkinnällä osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Suunnittelumääräys *Alueen suunnittelussa ja käytössä on otettava huomioon arvokkaan maisema-alueen kokonaisuus, ominaispiirteet ja maisema-arvot sekä turvattava ja edistettävä niiden säilymistä.*

Merkittävää muutosta näiden välillä ei ole.

Lausuntoon energiaverkostoista liittyen: Kaatamo–Risti merkittävän maisema-alueen laatu paranisi, jos edellä esitetty 400 kW linja kiertäisi Korpivaaran kautta. Samalla voisi tutkia maisema-aluetta halkaisevan 110 kW linjan tarpeellisuutta ko. kohdalla, mikäli 400 kW linja rakennetaan.

Pohjavesialueet: Kaavalla esitetyistä aluerajauksista puuttuu kaavamerkintöjen mukainen pv-teksti. Vuoden 2014 maakuntakaava ja esitetty kaavaluonnos esittävät yhtenevät merkinnät ja määräykset.

Vaikutusten arviointi	Kokonaisuutena maakuntakaavan 2. vaiheen luonnos on Liperin kunnan etujen mukainen ja edistää merkittävästi toteutuessaan kunnan elinvoimaa ja kehittymistä.
Valmistelija	Kaavoituspäällikkö
Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää antaa Pohjois-Karjalan maakuntaliitolle edellä esitetyn mukaisen lausunnon Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaiheen (energia ja maisemat) kaavaluonnoksesta.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotus.
Ote Toimeenpano Tiedoksi	elinympäristölautakunta, maankäyttö, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto maankäyttö rakennusvalvonta

Lisätietoja

Kaavoituspäällikkö p. 0400 125 152